

УДК 75.052:39](477.86/87)"19/20"

Наталя Студенець
(Київ)

ХАТНІЙ СТІНОПИС ЛЕМКІВЩИНИ У ВІТЧИЗНЯНИХ І ЗАРУБІЖНИХ ДЖЕРЕЛАХ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

У статті проаналізовано українські, польські та словацькі наукові джерела, у яких розглянуто самобутнє явище духовної і матеріальної культури Лемківщини – хатній стінопис. Здійснено систематизацію праць Юліана Тарновича (Бескида), Романа Райнфуса, Ірини Добрянської, Анни Кісілевської, Івана Красовського, Мирослава Сополіги, Архипа Данилюка та інших авторів з перспективою подальшого мистецтвознавчого дослідження теми.

Ключові слова: хатній стінопис, традиція, Лемківщина, наукова фіксація, орнамент.

В статье проанализированы украинские, польские и словацкие научные источники, в которых рассматривается самобытное явление духовной и материальной культуры Лемковщины – настенная роспись жилища. Систематизированы труды Юлиана Тарновича (Бескыда), Романа Райнфусса, Ирины Добрянской, Анны Кисилевской, Ивана Красовского, Мирослава Сопольги, Архипа Данилюка и других авторов с перспективой дальнейшего искусствоведческого исследования темы.

Ключевые слова: настенная роспись, традиция, Лемковщина, научная фиксация, орнамент.

The article analyzes the Ukrainian, Polish, and Slovak scientific sources covering the original phenomenon of the Lemkivshchyna spiritual and material culture – house mural painting. There have been classified the works of Yulian Tarnovych (Beskyd), Roman Reinfuss, Iryna Dobrianska, Anna Kisilevska, Ivan Krasovskiy, Myroslav Sopolyha, Arkhip Danyliuk and other authors in prospect of the theme's subsequent art study.

Keywords: house mural painting, tradition, Lemkivshchyna, scientific records, ornament.

Історіографія досліджень матеріальної та духовної культури Лемківщини – етноконтактної території зі складною історичною долею – охоплює значну кількість різноаспектних праць. Серед них особливе місце посідають вітчизняні й зарубіжні джерела, у яких вагому або побіжну увагу приділено хатньому стінопису – непересічному явищу народного побуту лемківського краю. Настінний розпис житла з позицій різних культурних традицій розглядали у своїх працях українські, польські та словацькі вчені.

Варто виокремити дві основні групи наукових джерел з розпису. Відомості про хатнє малювання містяться насамперед у багатьох етнологічних працях, присвячених матеріальній культурі та зокрема житловому будівництву лемків. Ці праці є важливими з погляду достовірності наукової фіксації явища, хоча основна увага в них зосереджена на констатації осередків побутування й описах технології малювання.

Другу невелику групу складають дослідження, у яких висвітлено суто настінний розпис. Розвідки містять аналіз художніх і технологічних особливостей малювання здебільшого Північної Лемківщини (нині – територія Польщі), узагальнюють певні напрацювання з цієї теми, уводять до наукового обігу зразки розпису. У цих небагатьох дослідженнях здійснено аналіз композиції та орнаментальних мотивів мальованого декору в ансамблі житла.

Метою статті є систематизація й усебічний аналіз джерел, присвячених хатньому стінопису Лемківщини, з перспективою подальшого дослідження цього явища в контексті сучасної мистецтвознавчої науки. Поставлено завдання виокремити з-поміж наукових і науково-популярних праць базові розвідки за темою хатнього малювання лемків.

Давня традиція стінопису в кожному регіоні України мала свої особливості. На відміну від центральних і південних теренів, у Карпатському регіоні розписом оздоб-

**Обкладинка альбому І. Добрянської.
Дерево, випалювання. 1930–1940-ві рр.
НМНАПУ**

особливостям господарювання, будівництва, одягу, традиційних занять лемків [20]. Друге, доповнене, видання цієї праці вийшло друком 1972 року в Торонто [1]. Окремий підрозділ «Білення та прикрашування хати» містить докладну характеристику орнаментативної вікон, дверей, кутів-вуглин лемківських житлових споруд. Монографія проілюстрована значною кількістю виразних світлин і графічних замальовок із зображеннями стінопису споруд з різних осередків лемківського краю, зокрема із сіл Посяння – Воля Мигова, Радощиці, Злозецьке [1, с. 10, 25, 52]. На одному із численних фото виразно простежуються впливи словацької традиції на хатні розписи села Дубне біля Мушина [1, с. 160].

Починаючи з 1930-х і по 1990-ті роки, традиційну народну культуру Лемківщини досліджував один із провідних польських карпатознавців Роман Райнфус. У низці розвідок, присвячених народному житловому будівництву та мистецтву, учений розглянув особливості пофарбування дерев'яних поверхонь хат у південних, західних та східних повітах Лемківщини [11; 23–27], наголосивши, що народна культура лемків на території Польщі та Словаччини має відмінності. Так, найвиразнішим Р. Райнфус уважав хатне малювання на польській території Лемківщини з його багатоманітною та рослинною орнаментикою, підкресленням стиків між зрубами й обрамленням вікон білою фарбою [24, с. 137–138]. Серед таких осередків – Смільник, Команча, Зубраче.

На особливу увагу заслуговує окрема ґрунтовна розвідка вченого, присвячена малюванню селянських хат на теренах Південної та Середньої Польщі. У контексті цієї території розглянуто стінописи лемків з повітів Лісько, Опосло, Ослава, Сянок, Солинка [25]. Учений описав технологію малювання, охарактеризував особливості настінної орнаментативної житлових і господарчих споруд різних осередків, виокремив типові мотиви декору. Багата на цінні польові матеріали розвідка містить чимало

лювали здебільшого зовнішні поверхні зрубів. Відрізнялися принципи розташування декору, що пов'язано з будівельними традиціями та застосуванням певних матеріалів. Найяскравішого вираження традиція розпису набула на Лемківщині, автентична територія якої нині перебуває в межах кордонів України, Польщі та Словаччини.

Увага до хатнього малювання лемків простежується від 1930-х років. У науковому доробку публіциста, письменника, громадського діяча Юліана Тарновича (Бескида), опублікованому як в Україні, так і за її межами, розглянуто особливості етнокультури лемків. Зокрема, у праці «Ілюстрована історія Лемківщини» (1936), перевиданій у Нью-Йорку (1964) [18] та Львові (1998) [19], розміщено кілька фото лемківських хат, «мальованих на чорно (нафтовою ропою) з білими пасмами» [17, с. 26, 40, 44].

Значно докладніше оздоблення хат розглянуто в книзі «Лемківщина. Матеріальна культура» (1941), виданій невеликим накладом Українським товариством у Кракові, що присвячена

світлин і графічних таблиць із зафіксованими на них розписами Західної та Східної Лемківщини першої половини ХХ ст.

Про мальовані зруби в долині Ослави й Солинки в 1930-х роках писали Я. Фальковський та Б. Пашицький [21, s. 60]. У подальшому дослідник польського народного будівництва, архітектор і вчений Ігнацій Тлочек виділив з-поміж інших лемківський тип хати з характерним поліхромним декоруванням зрубів [29, s. 6, 46].

Вагомим внеском у вивчення народної культури лемків стали розвідки вчених Сяноцького музею народного будівництва «Лемківщина» (нині – Польща). Ґрунтовні дослідження хатніх стінописів здійснила співробітниця цього Музею Ірина Добрянська. У 1930–1944 роках вона виконала понад 70 замальовок хатнього малювання сіл Ліського повіту, розташованих уздовж річки Ослава. Послугуючись замальовкою як методом наукової фіксації матеріалу (фотографувати було заборонено), дослідниця намагалася бути максимально точною. В анотаціях до малюнків вона не лише зазначила місцеву назву зображення, але й указала датування, матеріали виконання, місцевість, зафіксувала масштаб. У своїх замальовках І. Добрянська прагнула наблизитися до відтворення природи, використовуючи прийом імітації фактури мальованої дерев'яної поверхні за допомогою пастозного нашарування гуаші та білого графічного контура.

Хатньому малюванню Лемківщини присвячено дві публікації дослідниці, підготовлені вже у Львові, де вона була співробітником Державного музею етнографії та художнього промислу АН УРСР [6; 7]. У цих розвідках І. Добрянська охарактеризувала технологію й техніку створення розписів, особливості їх розміщення, уперше здійснила науковий аналіз типових мотивів орнаменту. Так, вона виокремила геометричні мотиви на основі кола («колічко», «зубкате колічко», «сонічко», «колічко з крапками»), свастики («закулька»), лінії (ламана лінія, «косиця», «кривулька», «косичасте»), орнітоморфні («птаха», «курочка») і рослинні («лист», «квіт») мотиви. Дослідниця надала характеристику розписів багатьох лемківських сіл – Зубраче, Довжиця, Солинка, Смільник, Воля Мигова, Команча, Репедь, Туринське, Щавне.

Свої багаторічні напрацювання з цієї теми І. Добрянська узагальнила в унікальному альбомі «Настінний розпис лемківських хат. Матеріали до історії українського народного розпису». Праця складається з ґрунтовної текстової частини, 73 кольорових таблиць, анотацій до них, карти-схеми поширення розписів тощо (НМНАПУ, НД–2198).

У таблицях І. Добрянської відображені композиційні структури стінописів, окремі мотиви, а також фрагменти розпису в екстер'єрі житлових споруд. З-поміж композиційних структур дослідниця виокремила найпростіші стрічкові композиції, що ґрунтуються на ритмічному повторі одного- кількох мотивів, і складніші – на основі ламаної лінії («кривулька», «кривулька з лапчатими», «зубката кривулька»). І. Доб-

**Замальовка з альбому І. Добрянської.
Розпис хатніх дверей.
Папір, акварель, гуаш.
с. Солинка, Ліського повіту. НМНАПУ**

**Мальована хата.
Кінець XIX ст.
с. Команча
Сяноцького
повіту.
Сяноцький
музей
народного
будівництва
(Польща)**

рянська зафіксувала також композиції, побудовані на комбінації перехрещених ламаних ліній («зюпачна кривулька»), та довільний розпис – малювання без певної композиційної структури.

Серед мотивів окрему групу утворюють рослинні – «дерево», «вазон» (місцеві назви у стінописах Лемківщини – «квіт», «лист», «квіт новітній»). У замальовках відтворено зображення «дерева» типової симетричної структури з вертикальним спрямуванням будови. Що стосується схем «вазона», то можна виокремити три основні: лаконічну дзеркально-симетричну структуру з одним центральним стеблом у вигляді паростка; симетричну структуру з вертикальним спрямуванням будови, чітко визначеною осьюовою лінією та різною кількістю галузок; структуру з трьома рівнозначними стеблами. У стінописах Лемківщини переважають симетричні «вазони» з вертикальною домінантою будови. Основою такого зображення є коло, прямокутник, трикутник, трапеція або прообраз гончарного виробу тощо. Навершя – коло, розета, схематичне зображення квітки.

Найархаїчніші розписи зафіксовано І. Добрянською в південно-східних селах Лемківщини. У її замальовках відтворено гранично спрощені стінописи сіл Зубраче і Довжиця, у композиціях яких поєднано кілька основних мотивів – «колічка», «кривулька», «писанки», «драбинки». Чимало зображень «квіту» на дверях у вигляді лаконічної розети, або «ялички», доповненої крапковим контуром. Матеріали дослідниці дають уявлення про стінописи сіл Репедь, Туринське, Щавне – тут малюванням оздоблювали лише одвірок та віконні рами. Відтворено типові для хатнього стінопису села Команча свастичні мотиви («закульки»). Серед замальовок багатую графічною деталізацією вражають розписи села Воля Мигова, у яких поширені мотиви «косичасте», «зюпачна кривулька» (особливо в малюванні одвірків). Для розписів цього села типовими є симетричні й асиметричні «вазонні» структури. З усіх досліджених осередків найбільше кольорів (червоний, зелений та синій) використовували в стінописах села Смільник.

У 1969 році працю І. Добрянської було рекомендовано до друку у видавництві «Наукова думка» спочатку вченою радою Державного музею етнографії та художнього промислу АН УРСР, за кілька місяців – вченою радою Інституту мистецтвознавства,

**Мальовані
двері та
«вугли» хати,
1920-ті рр.
с. Смільник
Сяноцького
повіту.
Сяноцький
музей
народного
будівництва
(Польща)**

фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського АН УРСР (далі – ІМФЕ). Позитивні рецензії на альбом підготували провідні фахівці – мистецтвознавці Антін Будзан і Ростислав Гарасимчук. Науковим редактором було призначено Віру Свенціцьку, пізніше – Бориса Бутника-Сіверського. Утім, двічі – у 1970 та 1971 роках – працю вилучали з видавничого процесу з поясненням, що ця тема не варто розглядати окремо, а лише в ширшому контексті розписів усієї України. У клопотанні тодішнього директора ІМФЕ Миколи Сиваченка до видавництва «Наукова думка» наголошувалося на значимості й важливості видання: «Зважаючи на історико-художню цінність роботи І. Добрянської, прошу Вашого сприяння у включенні її видавництвом “Наукова думка” до плану редпідготовки 1972 року...» (НМНАПУ, НД–2198). Спроби відстояти цю працю виявилися марними – її не було опубліковано ні в 1972-му, ні в наступних роках.

Окремі замальовки й текстові фрагменти дослідження І. Добрянської, підготовлені до друку співробітницею Музею народної архітектури та побуту України (нині – НМНАПУ) Романою Кобальчинською, було опубліковано 2007 року в журналі «Народне мистецтво» [8].

Серед розвідок 1970-х років Сяноцького музею народного будівництва, який дотепер у Польщі є вагомим осередком досліджень лемківської історії та культури, вирізняється стаття дослідниці Анни Кісілевської, присвячена особливостям хатнього розпису на сході Лемківщини, зокрема його колористиці й технікам виконання [22].

Для вивчення стінописів лемків важливими є також дослідження науковців Музею українсько-руської культури у Свиднику (Словаччина). Типові й відмінні риси будівництва та поліхромного оздоблення хат у взаємозв'язку українських, польських і словацьких традицій розглянув у своїх працях Мирослав Сополіга [14; 15; 28]. Автор докладно охарактеризував технологічні особливості розміщення мальованого декору в архітектурі Бардієвської і Старолюбівнянської округ [15, с. 129–137]. В аспекті зазначеної тематики вагомою є розвідка вченого з історіографії досліджень традиційної матеріальної культури Північно-Східної Словаччини [16].

Типові риси настінного малювання в різних місцевостях Лемківщини виокремив Іван Красовський у працях, присвячених матеріальній культурі лемків, зокрема особ-

ливостям житлового будівництва. Дослідник зосередив увагу на питанні взаємовпливів у розписах українсько-польського та українсько-словацького пограниччя. Так, на його думку, пофарбування хат вертикальними білими смугами на заході Лемківщини – вплив словацької традиції [9, с. 336]. І. Красовський охарактеризував декорування лемківських хат першої половини ХХ ст. в різних осередках, окреслив ареали його поширення. За визначенням ученого, малювання зрубів типове для центральної частини Північної Лемківщини, зокрема для Горлицького і Ясельського повітів, і значно поширене у східній частині Північної Лемківщини [10, с. 33].

Характеристику хатнього настінного малювання лемків у взаємозв'язку з конструктивними особливостями житла містять окремі публікації Архипа Данилюка [2, с. 20–21]. Стінопис лемків він описав у низці видань, присвячених українській традиційній архітектурі [3–5].

Настінний розпис Лемківщини розглянуто також у колективних працях вітчизняних учених. Так, у двотомному виданні «Лемківщина», присвяченому етнології лемків, у розвідці Василя Сивака про народне житлове будівництво виокремлено три способи малювання зовнішніх зрубних стін: «1) білення вапном всієї поверхні зрубу чи лише горизонтальними та вертикальними смугами; 2) вживання нафтової ропи, фарби і глини як підґрунтя для подальшого малювання зверху вапном смугами; 3) малювання орнаментів на зовнішніх частинах хати» [12, с. 272–274]. Узагальнення здійснено на основі досліджень розписів Північної Лемківщини.

У контексті розписів України висвітлено самотутні риси хатнього настінного малювання лемків в одному з розділів колективної п'ятитомної монографії «Історія декоративного мистецтва України», виданої Інститутом мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України [13].

Історіографія окресленої тематики засвідчує інтерес вітчизняних і зарубіжних етнологів, краєзнавців, письменників до хатнього стінопису Лемківщини впродовж ХХ – початку ХХІ ст. Про розпис писали Ю. Тарнович (Бескид), Р. Райнфус, А. Кісілевська, І. Красовський, розглядаючи його фрагментарно, в окремих осередках, здебільшого в межах нинішньої Польщі. Найґрунтовніше мистецтвознавче дослідження хатнього малювання лемків здійснила І. Добрянська в 1940–1960-х роках. Певні аспекти розпису висвітлювали у своїх працях М. Сополіга, А. Данилюк, В. Сивак та інші вчені. Історіографічний огляд джерельної бази праць дослідників стінопису Лемківщини сприятиме подальшому вивченню й науковому осмисленню непересічного самотутнього явища традиційної культури регіону.

1. Бескид Ю. Матеріальна культура Лемківщини / Ю. Бескид. – Торонто : Організація оборони Лемківщини, 1972. – 166 с. : іл.
2. Данилюк А. Різьба і настінне малювання в оздобленні традиційного житла в Українських Карпатах / Архип Данилюк // Образотворче мистецтво. – 1991. – № 5. – С. 17–21.
3. Данилюк А. Г. Українська хата / А. Г. Данилюк. – К. : Наукова думка, 1991. – 112 с.
4. Данилюк А. Г. Давня архітектура українського села : етнографічний нарис / А. Г. Данилюк. – К. : Техніка, 2008. – 256 с. : іл. – (Серія «Народні джерела»).
5. Данилюк А. Г. Оповіді про експонати Львівського скансену / А. Г. Данилюк. – Л. : Сполом, 2001. – 128 с. : іл.
6. Добрянська І. О. Хатні розписи українців Західних Карпат / І. О. Добрянська // Матеріали з етнографії та художнього промислу. – К. : Вид-во АН УРСР, 1954. – Вип. 1. – С. 46–55.
7. Добрянська І. Настінний розпис Лемківщини / Ірина Добрянська // Жовтень. – 1968. – № 7. – С. 97–101.
8. Кобальчинська Р. Взорі лемківських хиж / Романа Кобальчинська // Народне мистецтво. – 2007. – № 3–4. – С. 55–57.
9. Красовський І. Матеріальна культура лемків північних схилів Карпат ХІХ–ХХ століть / І. Красовський // Науковий збірник Музею української культури у Свиднику. – 1988. – № 13. – С. 301–361.

10. *Красовський І.* Лемківське народне будівництво / Іван Красовський // Пам'ятки України. – 1991. – № 4. – С. 30–33.
11. *Райнфусс Р.* Народная архитектура лемков / Р. Райнфусс // Карпатский сборник : труды международной комиссии по изучению народной культуры Карпат и прилегающих к ним областей. – М. : Наука, 1972. – С. 46–56.
12. *Сивак В.* Житло та його внутрішнє планування. Екстер'єр / В. Сивак // Лемківщина : історико-етнографічне дослідження : у 2 т. – Л. : Інститут народознавства НАН України, 1999. – Т. 1. Матеріальна культура. – С. 261–277.
13. *Смолій Ю., Студенець Н.* Хатне малювання / Ю. Смолій, Н. Студенець // Історія декоративного мистецтва України : у 5 т. Т. 4 [голов. ред. Г. Скрипник] ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. – К., 2011. – С. 257–278.
14. *Сополига М.* Народна архітектура українців Східної Словаччини / М. Сополига. – Свидник : Музей української культури в Свиднику, 1976. – 132 с.
15. *Сополига М.* Народне житло українців Східної Словаччини / Мирослав Сополига. – Братислава : Словацьке педагогічне товариство ; Пряшів : Відділ української літератури, 1983. – 387 с.
16. *Сополига М.* Історіографія досліджень традиційної матеріальної культури Північно-Східної Словаччини / Мирослав Сополига // Українці-русини: етнолінгвістичні та етнокультурні процеси в історичному розвитку / [голов. ред. Г. Скрипник] ; НАН України, МАУ, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. – К., 2013. – С. 430–453.
17. *Тарнович Ю.* Ілюстрована історія Лемківщини / Ю. Тарнович. – Л. : На Сторожі, 1936. – 287 с. : карти, іл. – (Серія «Бібліотека Лемківщини»).
18. *Тарнович Ю.* Ілюстрована історія Лемківщини / Ю. Тарнович. – Нью-Йорк : Культура, 1964. – 285 с.
19. *Тарнович Ю.* Ілюстрована історія Лемківщини / Ю. Тарнович. – Л. : Інститут народознавства НАН України, 1998. – Ч. 1. – 287 с. – (Репр. вид. 1936 р.) – (Серія «Бібліотека Лемківщини»).
20. *Тарнович Ю.* Лемківщина. Матеріальна культура / Юліян Тарнович. – Краків : Українське видавництво, 1941. – 158 с. – (Серія «Минуле й сучасне»).
21. *Falkowski J., Paszycki B.* Na pograniczu Łemkowsko-Bojkowskiem / J. Falkowski, B. Paszycki. – Lwow : Towarzystwo Ludoznawcze, 1935. – 128 s.
22. *Kisilewska A.* Przyrządzenie farb i technika malowania zrebów na wschodniej Łemkowszczyźnie / Anna Kisilewska // Materiały Muzeum budownictwa ludowego w Sanoku. – 1971. – N 14. – S. 37–42.
23. *Reinfuss R.* Budownictwo ludowe na Zachodniej Łemkowszczyźnie / R. Reinfuss // Lud. – Warszawa, 1935. – Т. 33. – S. 83–112.
24. *Reinfuss R.* Łemkowie jako grupa etnograficzna / R. Reinfuss // Prace i materiały etnograficzne. – Lublin, 1948–1949. – Т. 7. – S. 77–210.
25. *Reinfuss R.* Malowane zreby chalup wiejskich / Roman Reinfuss // Polska sztuka ludowa. Kwartalnik instytutu sztuki polskiej akademii nauk. – 1949. – N 78. – S. 200–219.
26. *Reinfuss R.* Ze studiów nad kulturą ludową Łemkowszczyzny po obu stronach Karpat / Roman Reinfuss // Polska sztuka ludowa. Kwartalnik instytutu sztuki polskiej akademii nauk. – 1966. – N 1. – S. 3–22.
27. *Reinfuss R.* Sztuka ludowa Łemkowszczyzny / Roman Reinfuss // Polska sztuka ludowa. Kwartalnik instytutu sztuki polskiej akademii nauk. – 1962. – N 1. – S. 9–25.
28. *Sopoliga M.* Ukrajinci na Slovensku: Etnokultúrne tradície z aspektu osídlenia, ľudovej architektúry a bývania / Mirosław Sopoliga. – Komarno : Fórum inštitút – Spoločenskovedný ústav, 2002. – 174 s. : il.
29. *Tloczek I.* Chalupy polskie / Ignacy Tloczek. – Warszawa : Arkady, 1958. – 52 s.

Скорочення

НМНАПУ – Національний музей народної архітектури та побуту України

SUMMARY

The historiography of the Lemkivshchyna house mural painting studies embraces the national and foreign scientific sources which analyze this expressive phenomenon of folk mode of life from different perspectives. The scholars' interests in wall painting can be retraced to the 1930s.

The scientific heritage of Yulian Tarnovych (Beskyd) published both in Ukraine and abroad, examines the features of the *Lemky* ethnic culture on the whole and their mural painting in particular. Since the 1930s up to the 1990s the Lemkivshchyna traditional folk culture has been investigated by one of the leading Polish experts in Carpathian culture – Roman Reinfuss. In a number of his studies dealing with folk house building, the scientist considers the features of huts' wooden surface staining in the southern, western, and eastern districts of Lemkivshchyna.

Considerable contributions to studying the Lemky folk art were the works of scholars of the Rural Architecture Museum of Sanok *Lemkivshchyna* (now – Poland). The most weighty research of house mural painting was made by the museum's worker Iryna Dobrianska. In 1930 through 1944, she drew over 70 sketches of the mural painting in the villages of Lisko county located along the Ośława river. The researcher's two publications and a unique still unpublished album *Mural Painting of the Lemky Huts. Materials for the History of Ukrainian Folk Painting* dealt with the Lemkivshchyna house mural painting.

The features of the Lemky hut decoration in various centres in the first half of the XXth century and the range of its extension were examined by A. Kisilevska, M. Sopolyha, I. Krasovskiy, A. Danyliuk and other researchers in their studies.

The sources analyzed attest a mere fragmentary investigation of Lemkivshchyna house painting which was carried out only in a certain regions, predominantly within the limits of present-day Poland. The historiographical review of the works will contribute to further study of this research area.

Keywords: house mural painting, tradition, Lemkivshchyna, scientific records, ornament.